

Motion till riksdagen 2020/21:32

av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

med anledning av prop. 2019/20:179 Förskottsbetalning i vissa ärenden om utlämnande av allmän handling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2019/20:179 Förskottsbetalning i vissa ärenden om utlämnande av allmän handling.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att en avgift för utlämnande av allmän handling ska tas ut i förskott endast om det finns särskilda skäl och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Vänsterpartiet anser att rätten att ta del av allmänna handlingar är grundläggande i en demokrati. Principen om handlingsoffentlighet slås fast i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF). Vårt demokratiska styrelseskick förutsätter att enskilda människor kan ta del av allmänna handlingar hos myndigheter för att på så sätt få insyn i uppgifter som är offentliga. En begäran om att få en kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt (det s.k. skyndsamhetskravet, 2 kap. 16 § andra stycket TF).

Regeringens förslag

Det förekommer att den som tagit del av kopior av allmänna handlingar inte betalar den föreskrivna avgiften. För att komma till rätta med detta föreslår regeringen i propositionen att en myndighet i ett enskilt fall ska kunna besluta att den som begär att få en kopia av en allmän handling ska betala avgiften helt eller delvis innan kopian lämnas ut. Syftet är att komma åt de fall där människor av någon anledning lämnar in omfattande och/eller upprepade förfrågningar om att ta del av handlingar och sedan inte betalar.

Regeringen föreslår inte att det ska införas något krav på särskilda skäl för att en myndighet ska få begära förskottsbetalning.

Vänsterpartiets ställningstagande

Redan i dag gäller att myndigheter kan ta ut fastställd avgift för kopior av allmänna handlingar. Avgiften betalas i efterskott. Vi håller med regeringen om att det är rimligt att i vissa fall kräva förskottsbetalning för utlämnande av allmänna handlingar, i synnerhet vid stora och upprepade förfrågningar som innebär tidsödande administration och merarbete för myndigheterna. Dock anser vi att regeringens förslag innebär en risk för att myndigheter regelmässigt kommer att kräva betalning i förskott. Förslaget riskerar på så sätt att göra det krångligare att få tillgång till allmänna handlingar generellt och inte enbart i de fall förfrågningarna är särskilt omfattande eller har upprepats.

Skyndsamhetskravet kan genom ett krav på förskottsbetalning komma att åsidosättas.

I promemorian (Ds 2017:37) som ligger till grund för regeringens proposition föreslås, till skillnad från vad regeringen föreslår, att en avgift ska tas ut i förskott endast om det finns särskilda skäl. Enligt promemorian vore det en mindre lämplig ordning att myndigheter regelmässigt begär betalning i förskott för att hantera framställningar om att få kopior av allmänna handlingar. Det föreslås därför att en myndighet ska få begära förskottsbetalning enbart om det i det enskilda fallet finns särskilda skäl för det. Som ett exempel på sådana särskilda skäl anges det i promemorian att det finns skälig anledning att anta att den som begär att få ta del av handlingarna inte kommer att betala för kopiorna. En sådan situation skulle kunna aktualiseras om det är fråga om en sökande som tidigare, kanske frekvent, har begärt tillgång till kopior av handlingar men därefter inte betalat föreskriven avgift. TU Medier i Sverige anser i likhet med promemorian att möjligheten att begära förskottsbetalning bör vara förenad med tydliga begränsningar. Vi anser att promemorians förslag är rimligare än regeringens eftersom det tydligt anger att myndigheterna ska pröva om det finns ett särskilt behov av förskottsbetalning i ett enskilt fall.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2019/20:179 Förskottsbetalning i vissa ärenden om utlämnande av allmän handling. Detta bör riksdagen besluta.

Regeringen bör återkomma med förslag om att en avgift för utlämnande av allmän handling ska tas ut i förskott endast om det finns särskilda skäl. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Mia Sydow Mölleby (V)

Christina Høj Larsen (V)

Linda Westerlund Snecker (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Jessica Wetterling (V)